

KRITINIO MAŠTYMO
UGDYMO PROGRAMOS

MOKYTOJO IR LEKTORIAUS

*sertifikavimo standartai
ir procedūros*

KMU sertifikavimo standartų rengimo darbo grupė:

Codruta Balibanu, Rumunija

Alan Crawford, JAV

Gleb Firsov, Rusija

Irena Freimane, Latvija

Ondrej Hausenblas, Čekija

Sam Mathews, JAV

Bardhyl Musaj, Albanija

Alison Preece, Kanada

Wendy Saul, JAV

Iveta Silova, JAV

Susan Smith, JAV

Charlie Temple, JAV

KMU sertifikavimo standartų adaptavimo Lietuvai grupė:

Daiva Penkauskienė

Valdonė Indrašienė

Asta Navickaitė

TURINYS

I. ĮVADAS	4
II. KMU SERTIFIKAVIMO APŽVALGA	6
III. KMU MOKYTOJŲ/DĖSTYTOJŲ SERTIFIKAVIMAS	7
<i>KMU mokytojų/dėstytojų sertifikavimo tvarka</i>	8
Nurodymai kandidatams	9
Nurodymai vertintojams	10
<i>KMU mokytojo/dėstytojo standartai</i>	12
Mokymosi aplinka	12
Planavimas ir mokymas	12
Vertinimas	13
Asmeniniai bruožai ir profesinė etika	14
Pamokos/paskaitos stebėjimo lentelė	15
KMU mokytojo/dėstytojo vertinimo lentelė	16
IV. KMU LEKTORIŲ SERTIFIKAVIMAS	19
<i>KMU lektorių sertifikavimo tvarka</i>	19
Nurodymai kandidatams	20
Nurodymai vertintojams	20
<i>KMU lektoriaus standartai</i>	22
Prezentaciniai įgūdžiai	22
Organizaciniai įgūdžiai	23
Ugdomasis darbas su klausytojais ir jų pažangos vertinimas	23
Profesinis tobulėjimas ir etika	24
Seminaro stebėjimo lentelė	25
KMU lektoriaus vertinimo lentelė	26
V. PAGRINDINIŲ TERMINŲ IR SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS	29
VI. KRITINIO MĄSTYMO UGDYMO CENTRAI	30

I. ĮVADAS

“Kritinio mąstymo ugdymas skaitant ir rašant” (*Critical Thinking for Reading and Writing, RWCT*) – tai tarptautinis projektas, kurį 1997 m. inicijavo Atviros visuomenės institutas (*Open Society Institute, OSI*) ir Tarptautinė skaitymo asociacija (*International Reading Association, IRA*).

Tarptautinis kritinio mąstymo ugdymo (KMU) projektas rėmėsi nuosekliais ir teoriškai pagrįstais mokymo metodais, skatinančiais besimokančiuosius kritiškai mąstyti ir dirbti bendradarbiaujant. KMU siūlo integruotą kvalifikacijos kėlimo programą pradinį, vidurinių, aukštesniųjų ir aukštųjų mokyklų mokytojams ir dėstytojams, švietimo centrų ir švietimo skyrių darbuotojams bei mokyklų auditoriams. KMU projekto metodai sėkmingai taikomi visuose švietimo sistemos lygmenyse – pradinėse, vidurinėse, aukštesniosiose ir aukštosiose mokyklose, dėstant įvairius dalykus ir naudojant esamas programas bei mokomąją medžiagą.

Lietuva į projektą įsitraukė viena pirmųjų – 1997 m. Trejus metus projektas veikė kaip sudedamoji Atviros Lietuvos fondo programos “Švietimas Lietuvos ateičiai” dalis. 2000 m. jis tapo nuolatine Šiuolaikinių didaktikų centro kvalifikacijos kėlimo ir tobulinimo programa. Per šiuos metus Lietuvos mokytojams ir dėstytojams surengta daugybė seminarų, aukštųjų mokyklų studentams parengti kursai, organizuotos tarptautinės konferencijos, atliktas sociologinis tiriamasis programos vertinimas, išleista knyga “Kritinio mąstymo ugdymas. Teorija ir praktika” (2001 m.), nuo 2000 m. leidžiamas tarptautinis žurnalas “Thinking Classroom” (“Peremena”, “Permainos”).

Lietuva, kaip ir kitos projekte dalyvaujančios šalys, įsitraukė į tarptautinį projekto dalyvių sertifikavimo procesą. Skaitytojams pateikiami tarptautiniai kritinio mąstymo ugdymo standartai skirti profesiniam tobulėjimui ir kvalifikacijai kelti. Jie yra keturių lygmenų, arba kategorijų. Pirmasis – *kursų klausytojo*, išklausi visą 48 valandų seminarų kursą, atlikusio namų darbų užduotis ir gavusio kursų klausytojo ar dalyvio pažymėjimą. Antrasis lygmuo – *mokytojo/dėstytojo*, sėkmingai taikančio KMU schemą, strategijas ir suvokiančio kritinio mąstymo esmę; trečiasis – *lektoriaus*, gebančio ugdyti mokytojus ir skatinančio juos asmeniniu pavyzdžiu; ketvirtasis – *vertintojo*, gebančio spręsti apie kitų darbą ir įgalioto suteikti jiems visas keturias kategorijas.

Kuo gi ši mokytojo profesinio vertinimo sistema skiriasi nuo mums įprastos? Pirma, ji atitinka tarptautinius standartus. Su vienokiomis ar kitokiomis išlygomis, bet laikantis pagrindinių principų, taip vertinama beveik trisdešimtyje šalių, KMU projekto dalyvių. Antra, vertinamas tiesioginis mokytojo ar lektoriaus darbas pamokoje arba auditorijoje. Svarbiausia – kaip mokytojas moko ir vaikai mokosi, kaip kuriama abipusio bendradarbiavimo aplinka. Dėmesys kreipiamas į mokytojo/dėstytojo/lektoriaus asmenines ir profesines kompetencijas, besireiškiančias per mokymo aplinkos formavimą, patį ugdomąjį procesą, pamokos planavimą ir vertinimą.

Formalūs kriterijai čia ne patys svarbiausi. Kol kas ši vertinimo sistema nėra labai paplitusi, bet ji turi ateitį, nes remiasi mokytojo darbo kokybe. O tai – svarbiausias dabartinio ugdymo kokybės matas. Apie vieningą profesinių kompetencijų vertinimo kriterijų sistemą kalbama ir Europos Tarybos 2004 metų raporte. Tikimės, kad tai skatins dabar peržiūrimos valstybinės mokytojų profesinio tobulinimo ir kvalifikacijos programos kaitą.

Siūlome susipažinti su pateikiamu dokumentu. Laukiame jūsų pastabų ir pageidavimų. Norėtume padrašinti tuos, kurie jau išklausė visą kritinio mąstymo ugdymo programos kursą, kreiptis dėl antrojo lygmens pažymėjimo. Jūsų pamokas stebės, jus konsultuos Šiuolaikinių didaktikų centro lektoriai, turintys pačią aukščiausią – ketvirtąją – kategoriją.

Daiva Penkauskienė,
Šiuolaikinių didaktikų centro direktorė,
KMU programos vertintoja